

Dr. DARIAN RAKITOVAN

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII SERBIA ȘI A ROMÂNIEI

Universul Juridic
București
- 2018 -

Prefață.....	5
Abrevieri.....	7
Argumentum.....	9

PARTEA ÎNTÂI

NOȚIUNEA DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ.....	13
--	-----------

CAPITOLUL I

ASPECTE PREALABILE PRIVIND CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ.....	15
---	----

CAPITOLUL II

DEFINIȚII DOCTRINARE ALE CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE	28
--	----

Secțiunea 1. Considerații introductive.....	28
---	----

Secțiunea 2. Conceptul de criminalitate organizată în literatura străină	29
--	----

Secțiunea 3. Conceptul de criminalitate organizată în literatura de specialitate din Republica Serbia.....	35
--	----

Secțiunea 4. Conceptul de criminalitate organizată în literatura de specialitate din România.....	40
---	----

Secțiunea 5. Analiza definițiilor doctrinare.....	42
---	----

CAPITOLUL III

NOȚIUNEA DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ ȘI DE GRUP

INFRAȚIONAL ORGANIZAT ÎN LEGISLAȚIILE PENALE.....	50
---	----

Secțiunea 1. Considerații introductive.....	50
---	----

Secțiunea 2. Noțiunea de criminalitate organizată și de grup infrațional organizat în documente internaționale	52
--	----

2.1. Acțiunea Comună 98/733/JAI a Consiliului Uniunii Europene.....	52
---	----

2.2. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Convenția de la Palermo).....	52
---	----

2.3. Decizia-cadru 2008/841/JAI a Consiliului Uniunii Europene.....	54
---	----

Secțiunea 3. Noțiunea de criminalitate organizată și de grup infrațional organizat în legislația penală a Republicii Serbia.....	55
--	----

Secțiunea 4. Noțiunea de criminalitate organizată și de grup infrațional organizat în legislația penală a României	63
--	----

CAPITOLUL IV oameni și cărți

CARACTERISTICILE DOMINANTE ALE CRIMINALITĂȚII

ORGANIZATE	70
Secțiunea 1. Considerații introductive.....	70
Secțiunea 2. Existența organizației criminale	73
Secțiunea 3. Durabilitatea organizației criminale	74
Secțiunea 4. Comiterea de infracțiuni grave	75
Secțiunea 5. Caracterul nonideologic.....	77
Secțiunea 6. Încercarea penetrării aparatului de stat și politic prin corupție	78
Secțiunea 7. Predilecție pentru folosirea violenței sau a altor mijloace de intimidare	82
Secțiunea 8. Specializarea și diviziunea sarcinilor.....	83
Secțiunea 9. Adaptarea la situația sociopolitică și economică concretă.....	85
Secțiunea 10. Structura organizației criminale care se bazează pe ierarhie, confidențialitate, reguli și reglementări-explicite și/sau exclusivitatea membrilor.....	86
Secțiunea 11. Aspirații la obținerea și deținerea monopolului asupra unor activități și/sau teritorii	90
Secțiunea 12. Amestecul dintre activitățile ilicite cu cele licite.....	90
Secțiunea 13. Spălarea de bani.....	92
Secțiunea 14. Caracterul internațional.....	92

CAPITOLUL V

CONCLUZII – ELEMENTELE SUBSTANȚIALE ȘI DEFINIȚIA

ORIGINALĂ A NOȚIUNII DE CRIMINALITATE ORGANIZATĂ	94
---	----

CAPITOLUL VI

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ȘI CONCEPTE TERMINOLOGICE

SIMILARE	97
Secțiunea 1. Considerații introductive.....	97
Secțiunea 2. Criminalitatea și criminalitatea organizată.....	97
Secțiunea 3. Corupția și criminalitatea organizată	98
Secțiunea 4. Criminalitatea transnațională (organizată) și criminalitatea organizată	100
Secțiunea 5. Criminalitatea internațională și criminalitatea organizată.....	101
Secțiunea 6. Criminalitatea transfrontalieră și criminalitatea organizată.....	102

Resp. Secțiunea 7. Criminalitatea profesională și criminalitatea organizată.....	104
Secțiunea 8. Criminalitatea „gulerelor albe” și criminalitatea organizată.....	105
Secțiunea 9. Criminalitatea prin abuz de putere, criminalitatea politică și criminalitatea organizată.....	107
Secțiunea 10. Terorismul și criminalitatea organizată.....	109

PARTEA A DOUA

ASPECTE DE DREPT PENAL MATERIAL ALE CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....

111

CAPITOLUL VII

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE..... 113

CAPITOLUL VIII

PLURALITATEA DE INFRACTORI..... 115

CAPITOLUL IX

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN PARTEA SPECIALĂ A CODURILOR PENALE ALE REPUBLICII SERBIA ȘI ROMÂNIEI..... 119

CAPITOLUL X

INFRAȚIUNEA DE AȘOCIERE ÎN VEDEREA COMITERII DE INFRAȚIUNI (ART. 346 C. PEN. AL REPUBLICII SERBIA) 128

CAPITOLUL XI

INFRAȚIUNEA DE CONSTITUIRE A UNUI GRUP INFRAȚIONAL ORGANIZAT (ART. 367 N. C. PEN. AL ROMÂNIEI) 133

CAPITOLUL XII

SCURTE CONCLUZII 138

PARTEA A TREIA

ASPECTE DE DREPT PROCESUAL PENAL PRIVIND COMBATERICA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE.....

139

CAPITOLUL XIII

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE..... 141

CAPITOLUL XIV

AUTORITĂȚILE DE STAT SPECIALIZATE ÎN COMBATERICA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE..... 144

Secțiunea 1. Introducere..... 144

Secțiunea 2. Autoritățile de stat specializate în combaterea criminalității organizate în Republica Serbia	145
2.1. Procuratura pentru Criminalitatea Organizată	150
2.2. Serviciul pentru Combaterea Criminalității Organizate	151
2.3. Departamentele speciale ale instanțelor competente	152
2.4. Unitatea de detenție specială	154
Secțiunea 3. Autoritățile de stat specializate în combaterea criminalității organizate în România	155
3.1. Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism	155
3.1.1. Structura teritorială a Direcției	159
3.1.2. Structura centrală a Direcției	161
3.1.3. Funcțiile din cadrul Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism	169
Secțiunea 4. În loc de concluzii – analiza rezultatelor în practica Procuraturii pentru Criminalitatea Organizată din Republica Serbia și a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din România	171

CAPITOLUL XV

TEHNICI SPECIALE DE INVESTIGAȚIE. O PARTICULARITATE A LEGISLAȚIEI PROCESUAL-PENALE ÎN ACTIVITATEA DE COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE	177
Secțiunea 1. Introducere	177
Secțiunea 2. Temeiul juridic internațional pentru utilizarea tehnicilor de anchetă speciale	179
Secțiunea 3. Procedeele probatorii speciale în codul de procedură penală al Republicii Serbia	185
3.1. Condițiile materiale pentru dispunerea de procedee probatorii speciale	187
3.1.1. Infracțiunile în cazul cărora procedeele probatorii speciale pot fi dispuse	188
3.2. Procedura legală privind probele obținute prin utilizarea de procedee probatorii speciale	190
3.3. „Descoperiri aleatorii” la care se ajunge prin executarea procedeele probatorii speciale	191
3.4. Confidențialitatea informațiilor asociate cu procedeele probatorii speciale	192
3.5. Tipuri de procedee probatorii speciale în Codul de procedură penală al Republicii Serbia	192

3.5.1. Supravegherea secretă a comunicațiilor	192
3.5.2. Urmărirea și înregistrarea secretă	195
3.5.3. Încheierea de afaceri simulate	196
3.5.4. Accesul la sistemul informatic pentru obținerea datelor personale.....	197
3.5.5. Livrarea supravegheată	199
3.5.6. Investigatorul sub acoperire.....	201
Secțiunea 4. Metode speciale de supraveghere sau cercetare în noul Cod de procedură penală al României.....	204
4.1. Metode speciale de supraveghere („Supravegherea tehnică”).....	206
4.2. Metode speciale de cercetare	214
4.2.1. Reținerea, predarea și percheziționarea trimiterilor poștale.....	215
4.2.2. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor	217
4.2.3. Participarea autorizată la anumite activități	221
4.2.4. Livrarea supravegheată	222
4.2.5. Obținerea datelor generate sau prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, altele decât conținutul comunicațiilor, și reținute de către aceștia.....	223
4.2.6. Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane	225
Secțiunea 5. Observații concludente și analiza comparativă a tehnicilor speciale de investigație	227

CAPITOLUL XVI

„CONFISCAREA EXTINSĂ” ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ A REPUBLICII SERBIA ȘI A ROMÂNIEI	237
Secțiunea 1. introducere	237
Secțiunea 2. Documente internaționale care reglementează confiscarea bunurilor dobândite în mod ilicit.....	240
2.1. Actele ONU privind confiscarea bunurilor dobândite în mod criminogen	241
2.2. Acte ale Consiliului Europei privind confiscarea bunurilor provenite din activități criminogene.....	245
2.3. Acte ale Uniunii Europene cu privire la confiscarea bunurilor obținute prin activități infracționale.....	247

Secțiunea 3. Confiscarea extinsă în Republica Serbia (Legea privind confiscarea bunurilor provenite din infracțiune).....	249
3.1. Adoptarea, prevederile generale și aplicarea Legii privind confiscarea bunurilor provenite din infracțiune.....	249
3.2. Subiecții principali ai procesului confiscării bunurilor provenite din infracțiune.....	256
3.2.1. Ministerul Afacerilor Interne (Unitatea organizațională competentă pentru investigații financiare).....	256
3.2.2. Procurorul ca subiect al procedurii de confiscare a bunurilor provenite din infracțiune.....	257
3.2.3. Instanța de judecată ca subiect al procedurii de confiscare a bunurilor provenite din infracțiune.....	258
3.2.4. Direcția pentru Gestionarea Proprietății Confiscate.....	259
3.3. Procedura de confiscare a bunurilor provenite din infracțiune.....	260
3.3.1. Investigarea financiară.....	260
3.3.2. Confiscarea temporară a bunurilor (și Ordinul de interdicere de dispunere a bunurilor și a confiscării temporare a bunurilor mobile și Măsura interzicerii de dispunere a bunurilor confiscate).....	262
3.3.2.1. Măsura de interzicere de dispunere a bunurilor temporar confiscate.....	266
3.3.2.2. Confiscarea permanentă a bunurilor provenite din infracțiune.....	267
3.4. Cooperarea internațională în procesul de confiscare a bunurilor provenite din infracțiune.....	277
3.5. Gestionarea bunurilor confiscate.....	281
Secțiunea 4. Confiscarea extinsă în dreptul penal român.....	282
4.1. Noul Cod penal al României.....	282
4.2. Normele de drept procesual penal privind confiscarea extinsă în România.....	295
4.3. Procedul cu bunurile sechestrate și confiscate în România.....	296
Secțiunea 5. În loc de concluzii.....	301
5.1. Natura juridică a confiscării extinse.....	305
CONCLUZII.....	316
BIBLIOGRAFIE.....	327

Aspecte preliminare privind criminalitatea organizată

Prinud și cel mai important pas spre înțelegerea oricărui fenomen social, deci și a criminalității organizate, este determinarea definiției acestuia.

Într-un nou definiții chiar dacă există o înțelegere pe de o parte, și multitudinea diverselor abordări și concepții diferite pe de altă parte, duc la divergență în ceea ce privește înțelegerea și caracterizarea fenomenului în cauză, angajând și o parte din literatura de specialitate, ceea ce poate avea o influență negativă asupra respectivelor state și deci, liber legislativului, putând în acest fel duce la necesitatea acțiunilor respective împotriva acestui fenomen criminalogen.

De definiția exactă a noțiunii de criminalitate organizată depind, de asemenea, o serie de mecanisme procedurale care vizează prevenirea, descoperirea, probarea și sancționarea actelor respective de criminalitate organizată.

Așfel, importanța definirii criminalității organizate, nu este doar de caracter teoretic, ci este și de o mare însemnătate pentru a fiuile practice concepute ale autorităților de stat românești¹, reprezentând tocmai promisiwa coeziunii pentru combaterea acestui fenomen. De asemenea, definiția criminalității organizate este necesară și pentru eliminarea diverselor aberațiuni legale de fenomenul în cauză, precum și pentru distincția clară față de alți fenomene criminogene similare.

De aceea, din motive, definiția noțiunii de criminalitate organizată este în prezent una dintre prioritățile științelor penale, criminologiei și criminalității, precum și obligatorie inevitabilă a legiuitorilor și autorităților internaționale și naționale de referință.

Totuși, creșterea delimitării nu este deloc simplă, deoarece implică un proces extrem de complex și respingător prin aplicarea unor numeroase metode și principii științifice. Pe lângă, acesta termen este deseori greșit perceput și foarte greu de definit.

Criminalitatea organizată este, în esență, un fenomen social foarte vast, complex, multidimensional, care, în mod inevitabil, necesită o abordare multidisciplinară a studiului științific.

¹ M. Blăniș, *Dezvoltarea criminalității – o nouă abordare*, Editura, București, 2003, p. 24.

Aspecte prealabile privind criminalitatea organizată

Primul și cel mai important pas spre înțelegerea oricărui fenomen social, deci și a criminalității organizate, este determinarea definiției acestuia.

Lipsa unei definiții clare, precise și complete, pe de o parte, și multitudinea diverselor abordări în definirea conceptului, pe de altă parte, duc la divergențe și neînțelegeri cu privire la existența, formele de manifestare, amploarea și gradul de pericol social al fenomenului criminalității organizate, ceea ce poate avea o influență negativă asupra reacției adecvate și deciziilor legislativului, putând în acest fel duce la nereușita acțiunilor represive împotriva acestui fenomen criminogen.

De definiția exactă a noțiunii de criminalitate organizată depind, de asemenea, o serie de mecanisme procedurale care vizează prevenirea, descoperirea, probarea și sancționarea actelor concrete de criminalitate organizată.

Astfel, importanța definirii criminalității organizate „nu este doar de caracter teoretic, ci este și de o mare însemnătate pentru acțiunile practice concrete ale autorităților de stat competente”¹, reprezentând totodată premisa esențială pentru combaterea acestui fenomen. De asemenea, definiția criminalității organizate este necesară și pentru eliminarea diverselor stereotipuri legate de fenomenul în cauză, precum și pentru distincția clară față de alte fenomene criminogene similare.

Din aceste motive, definirea noțiunii de criminalitate organizată este în prezent una dintre prioritățile științelor penale, criminologiei și criminalisticii, precum și obligația inevitabilă a legiuitorilor și instituțiilor internaționale și naționale de referință.

Totuși, această definire nu este deloc simplă, deoarece implică un proces extrem de complex și cuprinzător prin aplicarea unor numeroase metode și principii științifice. Potrivnic, acest termen este deseori greșit perceput și foarte greu de definit.

Criminalitatea organizată este, în esență, un fenomen social foarte vast, complex, multidimensional, care, în mod inevitabil, necesită o abordare multidisciplinară a studiului științific.

¹ M. Škulić, *Organizovani kriminalitet – pojam i krivičnoprocesni aspekti*, Beograd, Dosije, 2003, p. 26.

Fiind un fenomen social negativ, care sub diferite forme de manifestare este prezent în aproape toate țările din lume, criminalitatea organizată este subiect de studiu al științelor penale, al criminalistici și a criminologiei, precum și al științelor de securitate, științelor politice, al sociologiei și psihologiei etc.

Problematica criminalității organizate are un caracter universal, de care se ocupă numeroși subiecți din comunitatea internațională, iar importanța studiilor și analizelor teoretice reiese în primul rând din necesitatea îmbunătățirii modalităților și metodelor practice de combatere a acestui fenomen social extrem de periculos, plecând de la certitudinea că învățăturile și cunoștințele teoretice întotdeauna precedă soluțiilor legislative.

Ca urmare a complexității sale și mai ales a diverselor forme de manifestare, conceptul de criminalitate organizată este considerat ca fiind unul dintre cele mai controversate concepte în științele sociale moderne.

În doctrină, nu există un răspuns cu privire la perioada când, pentru prima dată, a fost utilizat termenul *criminalitatea organizată*. Un număr de autori¹ susțin că aceasta s-a întâmplat în Anglia, la începutul secolului al XVIII-lea, când astfel a fost numită activitatea unei bande de hoți conduse de Jonathan Wild. Membrii acestei bande mai întâi au furat diferite lucruri de la cetățeni, pentru ca apoi „șeful” să le „găsească și să le dea înapoi proprietarilor”, firesc pentru o recompensă corespunzătoare. În cazul în care plata nu a fost făcută, obiectele furate urmau să fie vândute prin intermediul unei rețele bine organizate nu numai în Anglia, ci și în Franța, Belgia sau Olanda. Este interesant faptul că Wild a avut protecția regelui englez George I, astfel încât a răspuns pentru acțiunile sale abia după moartea acestuia. Jonathan Wild a fost condamnat și spânzurat la 24 mai 1725, iar activitatea bandei sale, care s-a ocupat cu criminalitatea într-un mod profesional, având legături internaționale și sub protecția directă din partea autorităților înalte de stat, a primit denumirea de „criminalitate organizată” (în lb. eng. *organized crime*).

Nu există, de asemenea, nicio opinie identică referitoare la momentul când a fost folosit termenul *criminalitate organizată* pentru prima dată de către comunitatea academică și de specialitate. Anumiți autori, printre care și Klaus von Lampe, susțin că acest lucru l-a făcut printre primii organizația nonguvernamentală înființată în anul 1919 de către oamenii de afaceri, bancheri și avocați *Chicago Crime Commission*². În comunicarea Comisiei de la

¹ A se vedea F. Schmalleger, *Criminology Today*, Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1996, p. 348; Đorđe Ignjatović, *Organizovani kriminalitet – II deo – kriminološka analiza stanja u svetu*, Beograd, Policijska akademija, 1998, p. 13.

² A se vedea <http://encyclopedia.chicagohistory.org/pages/246.html>, accesat la data de 12 iulie 2017.

Chicago, noțiunea de *criminalitate organizată* nu s-a referit la organizație criminală în sensul adevărat al cuvântului, ci a fost folosită într-un sens mult mai larg, ca să marcheze așa-numita „clasă criminală” alcătuită din aproximativ 10.000 de „criminali profesioniști” care în Chicago s-au ocupat de „comiterea crimelor ca modalitate de *business*”. Comunicarea s-a referit în cea mai mare parte la condițiile sociale existente, care permiteau în vremea aceea infractorilor să obțină venituri permanente și regulate prin comiterea de crime, în special prin săvârșirea infracțiunilor contra patrimoniului, sub protecția virtual legală. Potrivit Comisiei, autoritățile orașului au fost desemnate vinovate pentru incompetență, ineficiență și corupție, în timp ce cetățenii au fost criticați pentru indiferență și chiar o oarecare simpatie față de criminali¹.” La scurt timp, în anul 1926, Frederic Milton Thrasher a scris cartea *The Gang: a study of 1.313 gangs in Chicago*², care în capitolul *The Gang and Organized Crime* a adoptat conceptul de *criminalitate organizată* stabilit de către Comisia de la Chicago³. Aceasta este probabil prima lucrare științifică în care a fost folosit termenul „criminalitatea organizată” (în lb. eng. *organized crime*).

Cu toate că despre aceasta se discută de decenii în doctrină și în studiile organizațiilor și instituțiilor profesionale, precum și în legislațiile naționale, rezoluțiile și declarațiile internaționale, astăzi nu există o definiție unanim acceptată, ci, dimpotrivă, există o sumedenie de definiții diferite raportate la noțiunea de criminalitate organizată.

„Gândirea teoretică în științele juridice și criminologice realizată prin cercetările empirice și teoretice permanente a completat fondul de cunoștințe științifice asupra modului de funcționare al grupurilor și organizațiilor criminale, structurilor organizaționale, metodelor și mijloacelor lor de acționare, dar a rămas mai departe inconsecventă cu privire la definiția unică și universală a noțiunii de criminalitate organizată.”⁴

În teorie, aproape că nu există autori, studii sau analize care, ocupându-se de această problematică, să nu fi încercat să dea o definiție proprie criminalității organizate.

¹ K. von Lampe, *Not a process of enlightenment: the conceptual history of organized crime in Germany and the United States of America*, în „United Nations, Centre for International Crime Prevention, Forum on Crime and Society, vol. 1, No. 2, December 2001”, New York, United Nations, 2001, p. 104.

² F.M. Thrasher, *The Gang: a study of 1.313 gangs in Chicago*, Chicago, University of Chicago, 1927.

³ A se vedea Petrus C. van Duyne, Klaus von Lampe, Nikos Passas (eds.), *Upperworld and Underworld in Cross-Border Crime*, Nijmegen, Wolf Legal Publishers, 2002, p. 189.

⁴ D. Manojlović, *Organizovani kriminal*, Beograd, ed. autorului, 2012, p. 24.

Se poate spune că „în definirea criminalității organizate există atât de multe definiții și abordări diferite câți autori se ocupă de ea.”¹ În lucrările lor „predomină un haos, astfel încât nici măcar în privința denumirii și a sistematizării nu se poate ajunge la un acord.”² De fapt, „doar o singură privire sumară asupra definirilor conceptuale a criminalității organizate arată în mod convingător o serie de imagini neclare și inexacte ale acestui fenomen, deschizând posibilitatea pentru diverse interpretări, voluntariat, *entanglement* „într-o cvadratură a cercului”³, pentru că o definiție greșită și incompletă duce la alta și așa până la infinit.”⁴

Conduși de abordări diferite, o parte dintre autori dau o definiție prea restrânsă, care nu corespunde esenței fenomenului, alții, pe de altă parte, dau definiții prea vaste, care sunt mai mult descrieri decât concluzii teoretice serioase, pe când restul autorilor, al căror număr nu este deloc mic, nici nu oferă o definiție reală, ci doar fac descrierea unor caracteristici esențiale sau a unor forme de manifestare a fenomenului.

Rezultatul este că astăzi avem o multitudine de definiții, mai mult sau mai puțin similare ori diferite, dar nici una cuprinzătoare și general acceptată, fapt care reprezintă nu doar un neajuns al doctrinei, ci și o problemă mare în lupta practică împotriva criminalității organizate.

Sunt mai multe motive datorită cărora în doctrină nu există o definiție a criminalității organizate acceptate în mod universal.

Având în vedere că lucrarea de față este de natură analitico-normativă, orientată în primul rând spre analiza comparativă a legislațiilor penale sârbe și române, nu vom aborda în mod detaliat dezacordurile teoretice complexe, ci ne vom limita doar asupra câtorva dintre ele, după părerea noastră, cele mai importante probleme în definirea conceptuală a criminalității organizate, pe care le vom supune unei scurte analize și cărora le vom acorda spațiul necesar pentru conectarea armonioasă cu subiectul principal al lucrării.

În opinia noastră, cele mai semnificative dificultăți în definirea conceptului de criminalitate organizată au apărut datorită:

- dezacordurilor terminologice;

¹ M. Bošković, Zdravko Skakavac, *Organizovani kriminalitet – Karakteristike i pojavi oblici*, Novi Sad, Fakultet za Pravne i Poslovne Studije i Prometej, 2009, p. 142.

² Đ. Ignjatović, *op. cit.*, p. 6.

³ A se vedea D. Rakitovan, *Definition of Organized crime – squaring the circle!?*, în „Security concepts and policies – new generation of risks and threats”, International scientific conference, 4-5 june 2017, vol. II, Ohrid, Skopje, Fakultet za bezbednost Skopje, Univerzitet „St. Kliment Ohridski” Bitola, 2017, pp. 346-357.

⁴ D. Petrović, *Organizovanje zločinačkih udruženja*, Beograd, Srpsko udruženje za krivično pravo, 1996, p. 23.

Respectiv modalităților diferite de abordare teoretică a problemei criminalității organizate;

- dinamismului și complexității criminalității organizate;
- diferenței dintre orânduirile social-economice, politice și juridice de la un stat la altul;
- „hiperinflației” noțiunii;
- concepției terminologice diferite a criminalității organizate.

În procesul de definire a criminalității organizate trebuie mai întâi plecat de la sensul etimologic al noțiunii, care este formată din alăturarea a două cuvinte – *criminalitate*¹ și *organizată*².

În literatură, se constată că dificultățile de determinare a conținutului definiției „nu provin din cauza cuvântului *criminalitate* (în lb. eng. *crime*), ci sunt legate de cuvântul *organizată*”³, deoarece nu toate activitățile criminale care sunt efectuate într-un mod organizat pot fi considerate drept criminalitate organizată, pentru aceasta trebuie să fie îndeplinite și alte condiții legale⁴.

Totuși, chiar și în urma unei examinări superficiale a bibliografiei din domeniul criminalității organizate, se poate constata că nu este cu totul adevărat, pentru că și termenul *criminalitate* provoacă unele probleme. Adică se remarcă faptul că există diferențe terminologice chiar în denumirea feno-

¹ *Criminalitatea* este „un fenomen social negativ și tip de delincvență, care se manifestă prin comportament și acțiuni infracționale de o gravitate mai mare și reprezintă totalitatea infracțiunilor săvârșite pe un anumit teritoriu într-o anumită perioadă” (t.n.), M. Bošković, *Kriminološki leksikon*, Novi Sad, Matica Srpska i Univerzitet u Novom Sadu, 1999, pp. 156-157.

² DEX: *organizat*, -ă, adj. Care are o organizare, care se desfășoară conform unui plan chibzuit - din verbul *a organiza* (fr. organiser). A face ca un grup social, o instituție etc. să funcționeze sau să acționeze organic (repartizând însărcinările și coordonându-le conform unui plan adecvat); a stabili și a coordona mijloacele tehnice, economice, administrative, astfel încât să permită executarea în condiții optime a unui proces. A proceda metodic și ordonat în acțiunile sale, a-și coordona acțiunile orientându-se după un plan; a-și strânge și a-și întări forțele. A pregăti temeinic o acțiune după un plan bine chibzuit; a întocmi, a alcătui, a aranja, a orândui. <http://dexonline.ro/definitie/organizat>, accesat la data de 23 iulie 2017.

³ President’s Commission on Organized Crime (PCOC): *The Impact – Organized Crime Today*, Washintong, DC, U.S. Government Printing Office, 1986, p. 25, *apud* Milan Škulic, *op. cit.*, p. 28-29.

⁴ A se vedea D. Rakitovan, *Noțiunea, trăsăturile și activitățile caracteristice ale criminalității organizate*, în „European Legal Studies and Research, International Conference of PhD Students in Law, 6th Edition Timișoara 2014”, Faculty of Law and Administrative Sciences – West University of Timișoara & The European Center for Legal Studies and Research, București, Ed. Universul Juridic, 2014, pp. 513-525.

menului, pentru că unii autori folosesc noțiunea *crima organizată*, alții *kriminal organizat* (srb. – *organizovani kriminal*), iar al treilea grup de autori utilizează termenul *criminalitate organizată*.

Însă, spre deosebire de cuvântul *organizat(ă)*, unde problema este semantică, la *criminalitate* problema este doar una empirică.

Având în vedere că această lucrare se referă la criminalitatea organizată în Republica Serbia și în România, vom menționa doar acele probleme terminologice care apar în limba sârbă, respectiv în limba română.

În terminologia juridică sârbă, pentru determinarea acestui fenomen se folosesc noțiunile de *kriminal organizat* (în lb. srb. *organizovani kriminal*) sau *criminalitate organizată* (în lb. srb. *organizovani kriminalitet*). În limba sârbă, *criminalitate* (în lb. srb. *kriminalitet*) și *kriminal* sunt practic sinonime și reprezintă „un fenomen social negativ și tip de delincvență, care se manifestă prin comportament și acțiuni infracționale de o gravitate mai mare”¹). Termenul *crimă organizată* (în lb. srb. *organizovani zločin*) în limba sârbă nu este suficient de adecvat, deoarece nu indică spre specificul fenomenului în cauză. Expresia respectivă doar indică faptul că „o crimă este săvârșită în mod organizat, ceea ce de altfel poate fi însușirea oricărei crime planificate, precum și a unor forme de complicitate.”² Termenul se folosește mai mult în limba engleză, dar și în terminologia română, în care acest termen juridic/criminologic are sens diferit față de sensul său terminologic (obișnuit) și, de fapt, înseamnă *crimă comisă de către o organizație*. Despre aceasta vom face vorbire pe larg ulterior, în secțiunea unde se abordează problemele terminologice cu care se confruntă doctrina românească.

În teoria sârbă se vorbește mai mult despre *organizovani kriminalitet* și mai rar despre *organizovani kriminal*, deoarece se consideră că termenul *kriminalitet* (în lb. ro. *criminalitate*) este mai adecvat³, întrucât îi aparține un grad de „corectitudine științifică” mai mare și pentru că explică fenomenul ca atare, pe când noțiunea *kriminal* se consideră că are un anumit caracter „profan”⁴, „gazetăresc”, care corespunde mai mult unui limbaj laic și nu unui științific sau profesional.

Interesant este faptul că legiuitorul sârb utilizează doar noțiunea de *organizovani kriminal*. De ce legiuitorul s-a decis pentru acest termen și nu pentru cel acceptat în doctrină nu se știe, dar este aproape sigur că noțiunea

¹ M. Bošković, *op. cit.*, p.156.

² M. Škulić, *op. cit.*, p. 65.

³ În sens contrar, a se vedea Dragan Manojlović, *op. cit.*, pp. 54-55.

⁴ M. Škulić, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik, 2011, p. 1194.

organizovani kriminal în limba sârbă nu poate fi considerată greșită, în special având în vedere faptul că în această limbă *kriminal* și *kriminalitet* sunt practic sinonime (deși această opinie nu este împărtășită de unii autori¹).

Ambele cuvinte provin din limba latină, din cuvântul *crimen*², ceea ce înseamnă infracțiune/crimă. Lingviștii sârbi consideră că în limba sârbă cuvântul *kriminalitet* a venit din limba germană, de la cuvântul *Kriminalität*, în timp ce cuvântul *kriminal* se consideră ca provenind din cuvântul *criminal*, din limba engleză. Din moment ce ambele noțiuni sunt de origine străină și în esență sinonime, considerăm că în limba sârbă nu există niciun motiv să se dea un avantaj special oricărui dintre ele.

Deja a fost menționat că în doctrina română se folosește noțiunea de *crimă organizată*. Pe lângă această noțiune, întâlnim și termenul *criminalitate organizată*. (În limba română, cuvântul *criminal* este substantiv și înseamnă *persoană care a săvârșit o crimă*³, iar din această cauză semnificația nu se poate folosi drept conținut al noțiunii de criminalitate organizată, cum este cazul în limba sârbă).

În literatura juridică română, apare aceeași problemă terminologică, însă în cazul acesta între noțiunea de *criminalitate organizată* și noțiunea de *crimă organizată*. Ambele noțiuni sunt considerate și folosite drept sinonime de către majoritatea autorilor români. Apreciem totuși că între ele există o diferență semnificativă, deoarece *criminalitatea* este (la fel ca și în limba sârbă) considerată ca fiind „un caz particular al devianței sociale, care cuprinde totalitatea actelor ce încalcă normele stabilite și violează codurile ei scrise (legea) sau nescrise (prescripțiile cutumei, așteptările opiniei publice etc.), reprezentând manifestări ilicite sau transgresiuni de la modelul normativ al unei anumite societăți”⁴, iar pe de altă parte, prin *crimă* se subînțelege orice faptă incriminată de o normă penală.

Totodată, cuvântul *crimă* folosit la singular indică o singură infracțiune, ceea ce nu este absolut în concordanță cu conceptul criminalității organizate, având în vedere faptul că una dintre caracteristicile de bază ale acestui fenomen este efectuarea continuă a mai multor infracțiuni.

Menționând cele amintite mai sus, considerăm că în doctrina română nu ar fi trebuit să existe această discrepanță terminologică și că ar fi mai bine să

¹ În sens contrar, a se vedea N. Pantelić, *Osnovni uzroci pojave organizovanog kriminala u Srbiji*, în „Politička revija nr. 1/2003”, Beograd, IPS, 2003, pp. 247-256.

² M. Vujaklija, *Leksikon stranih reči i izraza*, Beograd, Prosveta, 1980, p. 478.

³ DEX: <http://dexonline.ro/definitie/criminal>, accesat la data de 23 iulie 2017.

⁴ F.D. Cășuneanu, *Criminalitatea organizată în legislațiile penale europene*, București, Universul Juridic, 2013, p. 9.